

нетолерантності. Аби бути толерантними щодо іншої людини, думки, ідеології, політичних дій, слід визначити межу толерантності і поставити межу нестерпному" [3]. І цілком зрозумілим є заклик сорока інтелектуалів, які зібрались у 1993 році і поставили перед собою завдання уважно стежити за усіма діями ультраправих. Ті, хто поставив свій підпис під "Закликом до пильності" ("Appel a la vigilance"), а їх уже кількасот, стривожені, що внаслідок частого вжитку відбувається звикання до небезпечних ідей, деякі з них стають привабливими. Учасники примирення, або ми їх назвемо захисниками толерантності, вирішили не брати участі у виданнях, зустрічах, радіо- й телепрограмах, які принаймні якось стосуються ультраправих.

Загальноприйнятий підхід до проблеми співвідношення толерантності і нетолерантності мусить ґрунтуватися на реальних діях і поведінці людей у складних ситуаціях та сферах взаємодії. Ось чому у цьому підході толерантність і нетолерантність розглядаються як наслідок або результат соціально-політичного факту. Зв'язок між правом та соціальним фактом полягає у тому, що перше є наслідком і передумовою суспільних відносин. Якщо розглядати право саме з цієї площини, тобто з якою ефективністю воно може і має реагувати на численні комбінації конфліктуючих та взаємодоповнюючих запитів, що їх формують люди у своїх суспільних, політичних та економічних зв'язках, можна довідатися про державно-політичний устрій, який це право сповідує і захищає.

Вважаємо, що теоретичні напрацювання західної політично-наукової думки щодо консенсусу, компромісу і, зокрема, принципу толерантності, є дуже важливими в умовах сучасного політичного розвитку України. Як показали парламентські вибори 2006 року, українське суспільство все ще не може вийти з революційного стану. Можливо це добре для деяких політичних сил, які у цій ситуації здобувають певний відсоток голосів (особливо тих сил, що орієнтуються на радикальні настрої населення).

З нашої точки зору, настала пора об'єднання України навколо дійсних, правильно зрозумілих національних рис України, які б насправді інтегрували українське суспільство. В центрі національного інтересу мала б бути людина, незалежно від її добробуту, свобода, гідність та особисті права. І це могло б стати основою стабільності, але знову ж нагадаємо, що без досягнення принципу толерантності, що передбачає розуміння і повагу до іншої точки зору, це неможливо. Оптимізм стосовно майбутнього України в цьому контексті вселяє надію щодо стабільності і сталого розвитку українського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бжезинський З. Демократія перед лицем глобалізації. [http:// www.ji-magazine.lviv.ua/n19/texts/bzezinsk.html](http://www.ji-magazine.lviv.ua/n19/texts/bzezinsk.html).
2. Демони миру і боги війни. Соціальні конфлікти в посткомуністичному світі. – К.: Політична думка, 1997. – 488 с.
3. Еко Умберто. Толерантність та її межі / [http:// www/Ji-magazine.lviv.ua/n16texts/eco/html](http://www/Ji-magazine.lviv.ua/n16texts/eco/html).
4. Іщенко Ю. Умови та можливості толерантності в античності // Філософська думка. – 2001. – № 3. – С. 116–140.
5. Колаковський Лешек. Мінілекції на максітеми. – К.: Основи, 1999. – 133 с.
6. Локк Дж. Опыт о веротерпимости: Сочинения. В 3-х т. Т.3. – М., 1989.
7. Маринович М. Толерантність як уміння "плавати в одному човні" // Критика. – Вересень. – 2001. – С. 10–11.
8. Політологічний енциклопедичний словник // За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна. – К.: Генеза, 1997. – 400 с.
9. Legutko R. Tolerancja. Rzecz o surowym panstwie, prawie natury, milosci i sumnie. – Krakow, 1997. – 235 p.

Леонід Мозговий, Сергій Полуденко

Слов'янський державний педагогічний університет

ГЕОПОЛІТИЧНІ ТА ЕТНОНАЦІОНАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ В ПОЛІТИКО-ФІЛОСОФСЬКОМУ АСПЕКТІ

О Мозговий Л., Полуденко С., 2006

Висвітлено етнонаціональні процеси становлення українського народу та його геополітичний внесок до світової політичної мозаїки найбільш впливових і могутніших країн. Аналіз фактів, подій подається не в класичному історичному аспекті, а з точки зору політології і філософії. Зовсім в іншому плані розглядається походження термінів “Русь” , “русини”. Автори поданої статті вдало проводять дослідження в політико-філософському ракурсі, їх погляди підштовхують усіх по-новому переосмислити минуле та зрозуміти сучасне України.

In the article by Mozgovoi and Poludenko the ethnonational processes of the development and formation of the Ukrainian people and its geopolitical input into the world politological mosaic of the most important and powerful states are viewed newly. The analysis of the facts and events is given not in the classical historic aspect but from the point of view of politology and philosophy. In the quite different aspect the formation and creation of the terms "Russ" and "Russins" are investigated. The authors provide the investigation in the political and philosophical aspect very keenly, their points of view urge on everybody to overthink ewly the past and to realize the present of Ukraine.

Прийшов час по-новому поглянути на політологічний шлях українського народу, особливо, на перші його кроки, які губляться у сивій давнині. Річ у тім, що вітчизняним історикам усі ці кроки вже давно добре відомі, але майже ніхто із них не оцінював їх з погляду політології. Саме тому ми ставимо за мету привернути до них увагу наукових кіл, оскільки це є реальними спробами українства заявити про свій політичний шлях.

Не викликає жодного сумніву те, що слов'янські племена здавна відігравали виняткову роль у світовій політиці. Українці тісно пов'язані з такими феноменами давнини, як:

- 1) трипільська культура [2, с. 46–51];
- 2) арійська політична проблема [7, с. 81–88];
- 3) етногенез східних слов'ян [7, с. 251–268].

Саме на теренах сучасної України проходить потужне зіткнення носіїв культури шнурової кераміки (пращурів східних слов'ян з найбільш розвинутою цивілізацією Європи того часу – трипільською культурою). В результаті цього зіткнення зникає з політичної арени світу трипільська цивілізація, яка за темпами свого політичного розвитку нічим не поступалася ані єгипетській, ані шумерській [7, с. 75–80; с. 162–179]. Пращури слов'ян-українців переймають в уцілілих трипільців на Заході України вміння будувати домівки, працювати на землі, прикрашати будівлі та одяг. Отже, приблизно в середині III тисячоліття до н. е. формується політична та етнографічна бази українства.

У I тисячолітті до н. е. киммерійці слідом за трипільцями теж будують свою державу, яка відіграє дуже важливу роль в політичних відносинах і світовій політиці загалом. Поряд із скотарями виступають і хлібороби (тобто пращури українців) [2, с. 54–57], слідом за киммерійцями на політичну авансцену України виступили скіфи (держави та політика яких наводила жах на інші найбільш розвинуті в соціально-політичному аспекті країни тодішнього світу: Ассірію, Єгипет, Урарту та інші). Але скіфську державу становили не тільки царські скіфи, скіфи-елліни, але й хліборобські та землеробські племена давніх українців, які разом з етнічними скіфами залишили свій яскравий слід в політології та політичній історії того часу. За висловом Геродота, – ці племена мали назву сколоти. Далі Геродот висловлює думку, згідно з якою це могло бути просто змінене слово “сколоти”, що означає “сини сокола”. Ці племена були досить відкритими й волелюбними.

Сама назва “сколоти” (“соколоти”) перекликається із сучасним державним символом України, тобто тризубом, який нагадує до певної міри сокола або орла. Свідчення Геродота дають змогу стверджувати, що українці є прямими нащадками скіфів-орачів та скіфів-землеробів. Отже, геополітичний та етнічний аналізи дасть змогу стверджувати, що східні слов'яни, прямими нащадками яких є українці, існували ще за скіфської доби. Вони, разом зі скіфами, залишили яскравий слід у давній політиці та історії.

Якщо ж говорити стосовно наступників скіфів – сарматів, то можна послатися на їх описи сучасниками. Згідно з цими описами, вони мали такий вигляд: “Доволі високий зріст, атлетично складені гіганти з білявим або руським волоссям, з блакитними чи сірими очима...” Враховуючи цей опис, можна зробити висновок, що вони були схожими з поліськими українцями, оскільки останні були такими ж білявими та мали світлий колір очей. Що ж стосується мовного питання, то слід визнати, що українці і в цьому мало в чому відрізняються від інших народів Європи. Наприклад, коли Вільгельм Завойовник утвердився в Англії, то в країні існували дві мови – французька при дворі та англійська – в народі. В Росії перед війною з Наполеоном дворянство розмовляло французькою, а народ – російською.

Подібна картина складалася в Україні – простий народ спілкувався своєю рідною мовою, а політична еліта користувалася іранськими діалектами. З історії добре відомо, що і кіммерійці, і скіфи, і сармати розмовляли на персидських діалектах. Вже за Давньокиївської доби в язичницькому пантеоні українців ми знаходимо таких богів, як: Хорс, Семергл, Стрибог, Сварог та інші, а ці назви мають чисто іранське походження, і пояснити це можна лише тим, що навіть у княжий період зв'язок з Іраном був досить міцний. Крім того, перші грошові скарби, які знайдено в Україні, мають східний характер [1, с. 5–20], тобто вони мають персидське або арабське походження.

На початку Княжої доби, за правління Кия та Аскольда, були зовсім інші назви великих річок, ніж в епоху Ігоря. Сучасний Дунай тоді всі називали Істром, Дніпро – Борисфеном, Дон – Танаїсом, а Волгу – Дунаєм. Якщо згадати слова літописця Нестора, то праатьківщиною слов'ян був Дунай (тобто Волга), і той факт, що сармати прийшли на допомогу скіфам зі степів між Волгою та Дунаєм, робить сподівання М.С. Грушевського й усіх українців про вихід до Каспійського моря більш аргументованим.

Такий підхід дає нам змогу по-іншому поглянути на проблему існування Руського каганату [6, с. 24], який усі дослідники досить умовно розташовують між Доном, Кубанню та Волгою. Якщо припустити, що сармати мають якесь відношення до українців і що Нестеровський Дунай – це Волга, стають зрозумілими, з погляду політолога, філософа та історика, інші події та факти. Перше, що впадає у вічі – чому цю державу називають каганатом (бо сармати були кочівниками), а також те, що одне з найбільших сарматських племен проживало на цій території і мало назву “роксолани” [3, с. 28–31]. Переважна більшість вітчизняних і зарубіжних політологів й істориків саме від цієї назви виводять сам термін “русини”, “руські”.

Ми спробуємо на конкретних історичних фактах довести, що наша точка зору має досить міцне підґрунтя. З VI ст. по 867 рік (час приходу Рюрика до Новгороду) руси та русини згадуються східними авторами більше ніж 10 разів (підрахунки авторів статті) і стосуються ці згадки тільки південних регіонів, а не північних, де з'являться значно пізніше шведи [Ruotsi]. На початку VI ст. відомий східний автор Захід ад-дін-Марши згадує русів як таких, що проживають десь на Північному Кавказі.

626 рік, візантійський поет Константин Манассі називає русинів разом з аварами, які оточили Константинополь.

765 рік, візантійський хроніст Феофано згадує руські кораблі. Кінець VIII ст., в житті Стефана Суроожського згадується русинський князь Бравлін.

Близько 821 року, Географ Баварський називає русів поряд з хозарами.

839 рік, Бретонські відомості говорять про прибуття до Людовика Благочесного послів візантійського імператора та представників народу рос.

846 рік, Ібн-Хардабех називає русів родом зі слов'ян.

860 рік, напад росів на Константинополь.

867 рік, Патріарх Фотій сповіщає всіх про хрещення росів [2, с. 75–80].

Отже, виходить, що Руський каганат мав не тільки спільне сарматсько-українське походження, але й займав найбільш вигідне геополітичне та стратегічне становище, оскільки контролював важливі торговельні шляхи і, насамперед відомий Шовковий шлях з Китаю до Європи. Нагадаємо, що він проходив через Середню Азію вздовж північного узбережжя Каспійського моря, далі йшов степами між Волгою та Доном, а там продовжувався по Азовському й Чорному морях; останнє тоді мало назву Руське море. Ця назва була виправданою, оскільки Руський каганат контролював не тільки степові простори, а й морські.

Такий великий вплив русинів на світову торгівлю дуже непокоїв важливого торговельного посередника між Сходом і Заходом, яким на той час виступала така країна, як Хозарія. Саме ця причина підштовхнула Хозарію на військову експансію проти Руського каганату і змусила останнього пропустити хозарів до Азовського і Чорного морів. Крім того, єдина русинська територія вздовж Чорного і Азовського морів до самого Кавказу була розірвана на два великих шматки, які ніколи не втрачали зв'язку між собою: 1) від Азовського моря, по обидва береги Кубані, до Кавказького хребта (в географічних назвах Київської Русі), тобто Тьмутараканське князівство; 2) від Дунаю до Дніпра вздовж Чорного моря (тиверці та уличі) і вгору, за течією Дніпра (автохтонна територія українців). Зв'язки між цими двома частинами русинського народу були міцними навіть в період князювання Ярослава Мудрого [5, с. 60–63].

Великі можливості китайського Шовкового шляху між Каспійським та Чорним морями приваблювали таких історичних авантюристів та пройдисвітів, як варяги. Спочатку вони намагалися затвердитися на Каспії і Волзі, але ця спроба у них виявилася невдалою [2, с. 171–172]. Потім невеличкі групи вікінгів закріпилися десь поблизу Кавказу на Дону, що дало їм можливість отримувати прибутки від транзиту товару на Шовковому

шляху. Проте поява норманів (з їхньою назвою Ruotsi) внесла ще більшу плутанину щодо питання, кого візантійські та східні автори називали “русинами”. Слід акцентувати увагу на двох важливих моментах у цьому плані: 1) варягів було дуже мало і саме тому в візантійських та східних документах русинами називали українсько-сарматське поселення; 2) це відбувалося на початку VIII ст., а основна варязька навала на Україну відбулася лише в кінці VIII ст. (не раніше ніж у 882 році) [4, с. 34].

Єдність двох, колись єдиних, територій русинів надовго зберігалася у пам’яті нащадків. Недарма відомий російський поет О. Пушкін написав всім добре відомий вірш про лукомор’я. Контури моря навколо впадання Дону в Азовське море дійсно нагадують “лукомор’я”, а це, своєю чергою, є яскравим підтвердженням історичної пам’яті східних слов’ян, яку потрібно правильно описати, проаналізувати і зробити відповідні висновки.

Але, повертаючись до витіснення Руського каганату із гирла Дону Хозарією, слід ще раз пригадати, куди ж поділися сарматські, тобто руські племена. Роксолани вимушені були відійти на територію Полтавської, Черкаської та Київської областей, де і зараз течуть річки з назвою Рось, Русава, Русавчик [3, с. 40–43].

Безсумнівним є той факт, що вперше назва “роси”, “русини” відноситься до Сарматського племені Роксолани. На сьогодні саме слово “Роксолани” перекладається як “рохс” – світлі, алани-арії [7, с. 81–85], в буквальному смислі цього слова – світлі арії або освітлені арії. Інтеграція між роксоланами та антами поглиблювалася, у них почали виникати нові економічні, торговельні, господарські і родові відносини. Ці контакти призвели до того, що назва “роси”, “русини” стала притаманною для київських земель, де пізніше виникла держава під назвою Київська Русь.

Зв’язки України з Іраном не припинялися протягом багатьох століть, про це Свідчить значна частина найважливіших релігійних, моральних, юридичних термінів, наприклад: “бог”, “віра”, “благо”, “зло” та інші. Всі ці терміни, безсумнівню, пов’язані з релігійною реформою, яку свого часу провів в Ірані Заратустра. З геополітичної точки зору здається дуже вірогідним таке припущення, що українці надавали перевагу у сфері торгівлі німцям, а ось говорити про “високі матерії” прагнули з іранцями.

Доречним буде нагадати вислів давніх римлян “Ex oriente lux” (“світло зі Сходу”), які багато в чому (особливо в культурі) повинні були завдячувати Сходу (в тому числі й Ірану). Зрештою, не таким важливим є питання якою мовою розмовляли в той час українці (слов’янською чи іранською), а той факт, що між цими країнами і народами були не тільки фізична (природна), але й духовна єдність. Українські уявлення про Білобога і Чорнобога є своєрідним аналогом Ахурамазди та Аріана в зороастризмі Ірану. Про зв’язок ще з такою арійською країною, як Індія, нагадує ще одне джерело українського етносу, а саме, легендарна “Голубинна книга”. В ній є положення про те, що: 1) царі, королі – походять від голови Адама; 2) князі та бояри – походять від його тулуба; 3) селяни – із колін. Це, за своїм змістом, нагадує Різведу, в якій брахмани беруть свій початок із губ Пуруші, кшатрії – від рук, а вайшї – від стегон.

Поряд із Руським початком деякі автори згадують сильне та міцне утворення під назвою Руськолань, але точно сказати, де воно знаходилося, немає ніякої можливості, але все ж таки в політичному та геополітичному аспектах безперечно доведеним фактом є те, що прашури українців були важливим, повноправним та активним чинником в державі кіммерійців, скіфів, сарматів, в державі під назвою “Руський каганат” та Руськолані.

Декілька слів потрібно сказати про західну політологію та історію, особливу увагу приділивши англійській. Річ у тім, що легендарний король Англії Артур та його лицарі круглого столу вже давно багатьма, і не лише у Великій Британії, сприймаються як реальні політичні та історичні особи. У цій країні відлуння династій ведуть відлік від цієї фантастичної події і подаються як серйозні факти.

В Україні політологію здебільшого викладають колишні викладачі наукового атеїзму, які не є дуже добрими фахівцями в галузі вітчизняної історії, або філософи, які таки мають достатню історичну підготовку, проте справжніми фахівцями не можуть бути в царині історичних наук. Справжніх істориків-політологів і філософів з історичним інтелектом (способом мислення) дуже мало. Історики з головою поринули у свою найцікавішу дисципліну “Історію України” і зовсім не вважають за потрібне звертати увагу на суто політологічно-філософський аспект проблеми. Така акцентуація уваги на дані аспекти авторами здається доречною, оскільки в історії України відбувались важливі історичні події і факти, які залишилися поза увагою вітчизняних дослідників, хоча вони за своєю значущістю, вагомістю та достовірністю стоять на щабель вище від постаті короля Артура та його лицарів круглого столу.

Йдеться про прихід готів на Україну та їх взаємини з антами в соціально-політичному аспекті. Дозволимо собі нагадати основний зміст цієї проблеми.

До середини I століття н. е. готи мешкали на півдні Швеції, а потім змушені були під натиском інших германських племен переміститися до гирла річки Вісли, що у Польщі. Проте тиск сусідніх німецьких племен виявився настільки потужним, що готи майже одразу почали шукати інше місце для свого проживання. Річ у тім, що вони дуже добре були обізнаними про становище з землями та населенням у Західній Європі, тому що брали участь у військових походах та війнах, які вели германські племена на території Європи. Готи добре розуміли те, що у них немає жодних шансів там закріпитися. Це призвело до того, що вони почали переселятися на Волинь та Північно-Західне Причорномор'я. І тільки в кінці II століття н.е. готи почали розселятися між Карпатами і Дніпром. Таке розселення неминуче призвело до виникнення конфлікту між сарматськими племенами Роксолані та антами (праукраїнцями). Конфлікт виник десь на початку 375 року. Правителем антів в той час був 110-річний король Германаріх (265 – 375 рр.). Між остготами на чолі з ним і антами розгорілася війна. Напередодні війни Германаріх по-звірячому стратив свою жінку Сунільду, яка походила із племені Роксолані. Саме за цей злочин її брати Сар та Аміній тяжко поранили короля остготів і він, маючи дуже похилий вік, не зміг одужати, і помер. Це протистояння дало змогу міцно скріпити союз антів (українців) та Роксолані (сарматів) і нанести остготам значної військової поразки. Про це розповідає відомий у науковому світі історик готів Йордан у своїй праці “Готські війни”, проте факти, якими оперує науковець, є віддаленими від істини. Він пише, що готи розбили антів і роксолані, а потім робить красномовний висновок – від великого смутку і тяжких ран помирає король остготів Германаріх. Цей негативний підсумок є можливим за таких умов, що готи зовсім не перемогли, а, навпаки, програли війну, і тоді стає зрозумілим, чому, і від якого смутку помирає король остготів.

Після смерті Германаріха на престолі остготів опинився його син Вінітар, який почав проводити проти антів зовсім іншу політику, яка по відношенню до східного слов'янства проіснувала досить тривалий період, надавши поштовху аналогічній політиці, яку свого часу почав впроваджувати Адольф Гітлер. Стисло цю політику можна охарактеризувати як підступність, насильництво та попирання всіх прав. Вінітар увійшов у довіру до антів, які припинили вважати готів за ворогів; склалися теплі й дружні відносини. Саме тоді, коли анти не чекали зради, остготи завдали сильного удару. За Йорданом, царя антів Божа (Буса), його синів і 70 старійшин підступно захопив і розіп'яв Вінітар.

Давайте разом проаналізуємо наведені факти з погляду геополітики, політології та філософії. Йордан навів незаперечливі факти того, що у антів був цар, було царство, тобто держава. Кожна держава веде свою політику, а де політика, там завжди є робота для політолога та філософа. Цей факт свідчить про те, що після зникнення Руського каганату з'являється інша Антська (Українська) держава на чолі з царем Божем (Бусом).

Але Йордан не дає жодних уявлень про розміри й місце знаходження цієї держави. Однак у його повідомленні є дані, які дають змогу визначити приблизні розміри цієї держави. Нагадаємо, що з Божем були страчені 70 старійшин. Вони, своєю чергою, і становили двір короля, тобто, говорячи зрозумілою для всіх мовою, це і були антські герцоги, графи та барони. Для з'ясування нашого питання згадаємо, що двір імператора Карла Великого (до складу його імперії входили такі сучасні країни, як Німеччина, Франція, Італія, Голландія, Бельгія) за чисельністю становив близько 150 осіб. Імперія Карла Великого була доволі великою державою. За її аналогією, двір царя антів складався з 70 осіб, майже половина двору Карла Великого. Враховуючи це, держава Божа становила половину імперії Карла, – а усе це свідчить про те, що за розмірами та населенням вона займала територію майже усієї сучасної України.

Необхідно пояснити, чому Божа, його синів і старійшин саме розіп'яли, а не стратили інакше. Річ у тім, що кожна епоха має свої почесні й принизливі методи страти. Наприклад, під час Великої французької буржуазної революції короля Людовика XVI, його сім'ю, дворян стратили на гільйотині. Така смерть вважалася почесною. Їх також могли четвертувати, посадити на кіл, а така смерть розцінювалася усіма як принизлива і ганебна. За часів антів і готів існувало багато почесних і ганебних засобів страти. Але найганебнішою стратою вважалось розіп'яття, тому що саме так розправлялися римляни зі своїми рабами. Згадаємо розправу над повсталими рабами на чолі зі Спартаксом, або смерть Ісуса Христа, якого єврейський Сіндріон визнав страшним злочинцем. Готи та інші германські племена добре знали цей звичай і перейняли його, оскільки довгий час служили Римові. Таку ганебну страту царю антів, його синам і придворним вибрали не випадково, тому що хотіли принизити не тільки антів в їх особистих очах, а й показати іншим народам свою перевагу. Отже, припускаємо, що страта Божа для готів мала велике політичне значення.

Про епоху Буса ми знаємо не тільки з праць Йордана, а й з пам'ятки “Слово о полку Ігоревім”, де згадується з великою повагою про часи Бусові. У такому видатному джерелі як, “Слово...”, не можуть бути

наведені якесь другорядні відомості. У ньому вміщені тільки головні дані, які прославляють і дух, і вчинки свого народу. Саме тому ім'я Буса у князівські часи стало ім'ям, яке асоціювалося з величезним позитивним внеском. Його ім'я стало своєрідним символом вірного служіння своєму народу, славною історичною спадщиною. Страта царя Божа та його політичної світи відбулась приблизно навесні 375 р. Зрозуміло, що анти, захоплені зненацька підступними готами, змушені були відступати до лісу. Для менталітету антив (українців) такі вчинки готів були неприпустимими. Цей народ завжди славився своєю відкритістю, гостинністю, щирістю. На думку деяких вчених, в тому числі й авторів цієї роботи, анти не могли змиритися з таким становищем. Вони, напевно, зв'язалися з гунами, які у той час вже вийшли на прикубанські степи і стали їх провідниками в поході на готів. У такий спосіб анти помстилися за смерть свого царя Божа. Ця помста відбулася не раніше осені 375 року і виконав її цар гунів Баламбер, який вбив нового короля остготів Вінитара [2, с. 140–150].

Але анти, які змушені були відійти до лісової зони України, остаточно не припинили своєї діяльності в галузі державотворення. На Волині згадується антський князь Мезенмір, який отримав перемогу над готами і розігнав їх.

Такий відомий арабський письменник, як ал-Масуди, говорить про іншого волинського князя – Маджана (Мауха або Маха) [2, с. 172–178]. Можливо, це саме той князь, про якого згадують візантійські джерела, де він виступає під ім'ям Мусокій. Але це вже події VI століття.

За період з VI по VIII ст. (тобто до приходу норманів) на території України, за даними багатьох джерел, існувало не менше трьох державних об'єднань, які були добре усім відомі: Артанія, Куявія, Славія [7, с. 251–263]. Що стосується місця знаходження Артанії, то більшість вчених розміщують її на сході та півдні, де там, де пізніше буде функціонувати Тьмутараканське князівство Київської доби.

Куявія – це арабська інтерпретація Київської держави на чолі з князями Києм, Аскольдом та Діром.

Славія – це північна держава східних слов'ян, яка знаходилась вздовж південного берега Ладозького озера і далі на схід та південь. На чолі цієї держави стояв князь на ім'я Славен. Його ім'ям була названа й перша столиця держави, яка знаходилась на березі Ладозького озера і називалась Славенськ. Але постійна небезпека з боку варягів, які мешкали на протилежному північному березі Ладозького озера, змушувала декілька разів змінювати місце столиці. За Славенськом була Стара Лагода, Белозеро, Рюрикове городище, аж поки столицею не став Новгород.

Отже, зробимо загальні для всієї роботи висновки. Геополітичний та політико-філософський аналізи подій та фактів дають змогу вважати, що протягом тисячоліть український етнос займав визначне місце в усіх великих подіях тодішньої території України. Він був активним діячем політики на всіх етапах державотворення нашої країни. Сліди нашого етносу зафіксовані ще за часів Кіммерійського царства. Створюється своєрідний ланцюг політичних подій і держав, які дають змогу простежити весь шлях народу до сьогодення. Зазначимо лише деякі вагомні, на наш погляд, політичні об'єкти впливу українського народу. Почнемо все з самого початку: Кіммерійське царство —> Скіфське царство —> Сарматське царство —> Руський каганат —> Росколань —> Бусове царство —> князівство Мезенміра —> князівство Маджака —> князівство Кия, Аскольда, Діра. Отже, виявляється можливим, на наш погляд, значно розширити політичну історію українського народу, довести його вирішальну роль в складних геополітичних та етнонаціональних проблемах Сходу Європи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боргардт О.О. Аналітична історія України (від початку її існування). Частина I. – Донецьк: Видавництво Донецького фіз.-техн. інституту ім. О.О. Галкіна. НАН України, 2001. – С. 5–20.
2. Грушевський М.С. Історія України-Русі: В. 11 т., 12 кн. / Редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін.. – К.: Наук. думка, 1991. – С. 46–51
3. Історія України: нове бачення: I 2 т. (О.Л. Гурій, Л.Д. Ісаєвич, М.Ф. Котляр та інші; Під ред. В.А. Смоля. – К.: Україна, 1995. – С. 28–31.
4. Котляр М.Ф. Історія України в особах: Давньоруська держава. – К.: Україна, 1996. – С. 34.
5. Українська народність: Нариси соціально-економічної та етнополітичної історії (В.Й. Борисенко, В.А. Смолій, Г.Л. Сергієнко та ін.). – К.: Наук. думка, 1990. – С.60–63.
6. Фроянов І.Л. Киевская Русь.—Л.: ЛПИ,1990. – С. 24.
7. Шилов Ю.А. Истоки славянской цивилизации. – К.: МАУП,2004. – С. 81–88.